

שאותה שנאבדה אותה היא שאסורה. והעיקר לכל זה משום שכבר נתבטל ברוב דבר תורה וכל בדרכנו יכולין לנו לתלות ולומר אני אומר הך דאיסורא נפל והני דהיתירא נינהו כנ"ל.

פירוש מהתערובת ואבד או חזר ונתערב

מקור הדין

1. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף עד עמוד א

אמר ר"נ אמר רבה בר אבוא אמר רב: טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות, ונפלה אחת מהם לים הגדול - הותרו כולן, דאמרינן: הך דנפל היינו דאיסורא. איתיביה רבא לרב נחמן: אפילו אחת בריבוא - ימותו כולן, אמאי? נימא, דמית איסורא מית! א"ל: רב דאמר כר' אליעזר; דתנן, רבי אליעזר אומר: אם קרב הראש של אחד מהן, יקרבו כל הראשים כולן. והא אמר ר"א: לא התיר רבי אליעזר אלא שנים שנים, אבל אחד אחד לא! א"ל: אנא תרתי קאמינא.

כי אמריתיה קמיה דשמואל, א"ל: הנח לעבודת כוכבים, שספיקה וספק ספיקה אסורה עד סוף העולם. מיתיבי: ספק עבודת כוכבים אסורה, וספק ספיקה מותרת; כיצד? כוס של עבודת כוכבים¹ - שנפל לאוצר מלא כוסות - כולן אסורין, פירש אחד מהן² - לריבוא ומריבוא³ - לריבוא¹ - מותרין! תנאי היא; דתניא, ר' יהודה אומר: רימוני באדן אוסרין בכל שהוא, כיצד? נפל אחד מהן לתוך ריבוא ומריבוא לריבוא - אסורין; ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש: לריבוא - אסורין, ומריבוא לשלשה ומשלשה למקום אחר - מותר.²

שמואל דאמר כמאן? אי כרבי יהודה, אפילו בשאר איסורים אסור! אי כר"ש, אפילו בעבודת כוכבים נמי שרי! וכי תימא, שאני ליה לר"ש בין עבודת כוכבים לשאר איסורים, אלא הא דתניא: ספק עבודת כוכבים אסורה, וספק ספיקה מותרת, מני? לא רבי יהודה ולא ר' שמעון! לעולם רבי שמעון, ושמואל סבר לה כר' יהודה בחדא ופליג עליה בחדא.

טעם ההיתר בשניים ודין נפל יותר מאחד

2. רש"י מסכת זבחים דף עד עמוד א

והא אמר ר"א - לקמן בפירקין דלא התיר ר' אליעזר להקריב את הנותרים אלא שנים שנים דודאי חד מינייהו דהיתירא שהרי לא נתערב בהם אלא בעל מום אחד ובכל חד אמרינן מדחבריה לאו דאיסורא איהו נמי לאו דאיסורא הוא והוא דאיסורא אזל ליה בהקרבה ראשונה שקרב אחד מהן אבל אחד ואחד לא יקריבו הראשים דבכל חד מספקינן דלמא דאיסורא הוא דליכא למימר מגו.

3. רא"ש מסכת חולין פרק ז סימן לו

ולחכי בעינן שיאכלם או שיקריבם שנים שנים דממה נפשך איכא בההיא אכילה ובההיא הקרבה חזא דהיתירא.

טעם החילוק בין נפל לים לנתערב שוב

4. תורת הבית הארוך בית ד שער ב דף כו עמוד ב

וכן נמי דוקא בשנאבדה כגון שנפלה לים או נאכלה אבל פרשה למקום אחר לא דאדרבה אנו אומרינן איסורא לתוך רובא אישאתאר. וטעמא דמילתא דכל שישנה בעין ואתה צריך לדון עליה ועל השאר מפני מה נאמר בזו האחת שהיא היא האסורה אדרבה יש לנו לומר שהאיסור נשאר בתוך הרוב אבל בשנאכלה אחת מהן או נאבדה ואין אתה צריך לדון על אותה שכבר הלכה ואין בפנינו לדון אלא על אלו אני אומר

מהי ה'נפילה' שהותרה

5. תוספות מסכת זבחים דף עד עמוד א

ונפלה אחת מהן לים הגדול הותרו כולן - משום דמדאורייתא ברובא בטיל כדפירשנו [מש"ה] הקילו כאן ודוקא נפלה ממילא אבל הפילה אפילו שוגג קנסינן אטו מזיד ודוקא לים הגדול שאינה בעין אבל פירשה לא כדמוכח בההיא ופרשו ארבעים למקום אחד דלא מהניא פרישתה להתיר השאר וכן מוכח דקאמר רב דאמר כר"א וגבי אין המדומע מדמע אלא לפי החשבון שמעינן ליה לר"א בפ"ק דתרומות דאמר היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה אבל האחרים לא נתקנו.

6. הגהות שערי דורא איסור והיתר סימן מב

יראה דדוקא נקט ר"י הפילו שוגג, אבל אכלו שוגג ליכא למיקנסיה אטו מזיד דודאי לא יאכל אחד במזיד להתיר האחרות. דלפי דעת זו קאכיל ודאי איסור שהרי בדעתו שהאיסור ילך לו וטפי הוי שרי ליה למכלינהו כולן בספק. מהרא"י ז"ל.

7. תורת הבית הארוך בית ד שער ב דף כו עמוד ב

ואלא מיהו דוקא בשנפלה מאיליה אי נמי שהפילה הוא בשוגג אבל הפילה במזיד לא כדין כל מבטל איסור בידיים במזיד וכמו שאני עתיד לכתוב בשער שלאחר זה בעזרת השם.

8. שו"ת הרא"ש כלל כ סימן יז

הה"נ אם נאכל אחד מן הכשבים תלינן דהך דאיסורא נאכל. ואף על גב דפירש רבינו יצחק דדוקא נפלה אבל הפילה אפילו בשוגג קנסינן אטו מזיד. נראה כיון שנאכל קודם שנודע הספק לא שייך למקנסיה, דלא שייך קנס אלא אחר שנודע התערובת, דקנסינן שוגג כגון ששכח שנאסרו על ידי תערובת אטו מזיד. אבל קודם שנודע התערובת לא שייך למקנסיה אטו אחר שנודע התערובת דשמא לעולם לא יודע התערובת.

אופן האכילה שהותר באבד

9. טור יורה דעה הלכות תערובות סימן קי

והא דשרי כשנאבד אחד מהן דווקא כשאוכל הנשארות שתיים שתיים ביחד דמה נפשך איכא חד דהיתירא. אבל לאכול אחד אחד או שאוכלם כולם אדם אחד אסור

10. בית יוסף יורה דעה סימן קי

ושמא י"ל דרבינו מפרש דליהנות מכולן בבת אחת דאסור אפילו בששני בני אדם נהנין מהם אסור דכיון דבשעה אחת נהנין מכולן ודאי חד מתהני מאיסורא בההיא שעתא ואסור וכך לי אכילת אדם אחד שתיים אחר שתיים כמו אכילת כולם בבת אחת לשני בני אדם:

11. פרישה יורה דעה סימן קי

או שאכלם כולם אדם אחד יחד אסור. כן נ"ל שצריך להגיה מילת יחד והטעם דאסור דהואיל ואוכלם כולם יחד ודאי אכיל איסורא בההיא אכילה משא"כ באוכלן שנים שנים דכל שנים שאוכל הואיל וחדא

חד וחד מינייהו איכא תלת ספיקי, דשמא אותו שנפל בתערובת שני הלך לו לתערובת שלישי ואם תמצא לומר נשאר שם שמא אינו זה שבידי אותו שנפל לכאן, ואם תמצא לומר שהוא זה דילמא מן המותרים היה.

דבר שיש לו מתירין

5. תורת הבית הארוך בית ד שער ב דף כד עמוד א-ב

והילכך חתיכת איסור חשובה שנפלה לתוך של היתר ומאותן חתיכות נפלה אחת מהן לתוך חתיכות אחרות או לקדירה כל אותו תערובת השני מותר שאני אומר האיסור לתוך הרוב נשאר וכן בכל האיסורין ואפילו באיסורין החמורין כחתיכה הראויה להתכבד בפני האורחין ובריה דגיד הנשה ודבר שיש לו מתירין שהרי בטבעת של ע"א וברמוני באדן שאין להן ביטול אמרו כן.

6. ספר איסור והיתר הארוך שער כו סימן ה

ה. ומטעם דלעיל אם נתערב ספק דרוסה תוך העדר כל העדר אסור מספק כל י"ב חדש בזכרים דטרפה אינה חיה ובנקבות עד שתתעבר וילדה ר"ל שיהיה ג"כ העיבור לאחר שנוולד הספק או עד י"ב חדש אבל אין לפרש שיאסר תוך זמן זה כלאחר הזמן אפי' אם יהא בו ס"ס גמור לפי שיש (ס"א שהוא) דבר שיל"מ שאסור בדבר אפי' יש בו ס"ס דאפשר להשהותו י"ב חדש דכל דבר שאין מתירין בודאי לא נקרא דבר שיל"מ כדאי לעיל:

שאוכל הוא ודאי היתר איכא למימר גם השני היתר וכמו שהגתי כן מצאתי בתרומת הדשן סימן קע"ה שהביא מהרא"י ספר יורה דעה וכתב כמ"ש וז"ל ודוקא לאכול האחרים שנים שנים דממ"נ איכא חד דהתירא או שיאכלום שני בני אדם, כה"ג. דוקא שרי. עכ"ל. הרי בהדיא לפנינו שס"ל כמ"ש דבשני בני אדם מותר לאוכלם אפילו אחד אחד, ואדם אחד מותר לאכול כולן שנים שנים ולפ"ז נסתלקה תמיהת בית יוסף.

ור' נתן שפירא במבוא שערים שלו (ס"א מב אות ג) הגיה ברישא שדוקא לב' בני אדם מותר לאוכלן שנים שנים וכמ"ש רבינו לקמן בסימן ק"מ ולפי מה שהגתי צ"ל דשאני עבודה זרה דחמירי ולכן כתב רבינו לקמן כן משא"כ בשאר איסורים דלא חמירי כולי האי כעבודה זרה:

12. ש"ך יורה דעה סימן קי (וכללי ספק ספיקא) ס"ק מט

ויותר נראה דהתם מיירי שאל יהנה מהן מכולן כאחד:

דעות הראשונים בנפילה לתערובת שניה

התערובת השניה מותרת בנפילה לשלישית

1. רש"י מסכת זבחים דף עד עמוד א

ר"ש אומר לריבוא אסורין - ריבוא הראשון שהאיסור עצמו נפל שם אסור אבל פירש אחד מאותו ריבוא לג' רמונים ומן השלישי פירש אחד למקום אחר מותר אף הג' אמצעיים דספק ספיקא בטיל.

התערובת השניה מותרת שלא בבית אחת מיד. והשלישית בבית אחת.

2. תוספות מסכת זבחים דף עד עמוד א

פירש אחד מהן לריבוא ומריבוא לריבוא מותרין - לא אצטריך מריבוא לריבוא אלא למימר מאן דאסר אסר בכולהו כדפרישית לעיל א"נ משום דיש חילוק בין ריבוא ראשון לריבוא שני דריבוא ראשון אי מתהני מכולהו בבית אחת אסור דקמתהני בהדא ספיקא כיון דבבית אחת מתהני (אבל אחד אחד מותר שמא אינו האיסור) אבל ריבוא שני אפילו נהנה מכולם בבית א' ספק ספיקא הוא ושרי.

וכן מריבוא לג' ומג' לג' מותר אבל אסור ליהנות מג' הראשונים בבית אחת ומן השניים שרי מהאי טעמא דפריש. ובקונטרס לא פירש כן³.

3. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טז הלכה י

נפל רמון אחד מן התערובת הזאת לשני רמונים אחרים מרמוני בדן, ונפל מן השלשה רמון אחד לרמונים אחרים הרי אלו האחרים מותרין שהרי הרמון של תערובת הראשונה בטל ברוב, ואם נפל מן התערובת הראשונה רמון לאלף כולן אסורין, לא נאמר בטל ברוב אלא להתיר ספק ספיקן שאם יפול מן התערובת השנייה למקום אחר אינו אוסר וכן כל כיוצא בזה.⁴

הסביר שיטת רש"י להבנת התוספות

4. פרי חדש יורה דעה סימן קי ס"ק לח

ולזה סבור דלא שרינן תערובת שלישי אלא לאוכלו אחד אחד דבכל חד וחד איכא תלתא ספיקי, אבל תערובת שני מתחלה מקמי תערובת שלישי אסיר אף לאכלו אחד אחד משום דליכא אלא תרי ספיקי, אבל אחר שפירש אחד מהתערובת השני לתערובת שלישי, אז מותר אף התערובת שני לאכלו אחד אחד דומיא דתערובת שלישי משום דבכל